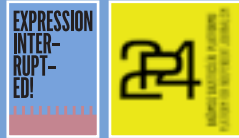

**Uluslararası
İnsan Hakları Hukuku ve
Terör Örgütüne
Üye Olma
Suçuna Dair**

UZMAN GÖRÜŞÜ

MEHMET ASLAN DAVASI

AV. BENAN MOLU
2024

İstanbul 25. Ağır Ceza Mahkemesi

Dosya No: 2024/145 Esas

Türkiye Cumhuriyeti
İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (İddia Makamı)

Mehmet Aslan (Sanık)

ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI HUKUKU VE TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA SUÇUNA DAİR UZMAN GÖRÜŞÜ

Giriş

- Punto 24 Bağımsız Gazetecilik Derneği (P24), 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 67/6 maddesi uyarınca bu hukuki uzman görüşünü İstanbul 25. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görülmekte olan 2024/145 Esas numaralı davaya sunmaktadır.
- Bu dava, gazeteci Mehmet Aslan'ın 18 Haziran 2021 ile 17 Şubat 2024 tarihleri arasında Mezopotamya Ajansı isimli haber sitesinde yaptığı 41 haber ve 15 Şubat 2022 tarihinde Twitter (X) hesabında paylaştığı tweetler nedeniyle Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 314. maddesinde düzenlenen "Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma" suçunu işlediği iddiasıyla yargılanmasına ilişkindir.
- Bu uzman görüşü, sanık Mehmet Aslan'ın müdafiliğini yürüten avukat Habat Demircan'ın Aslan'a yöneltilen suçlamaların ifade ve basın özgürlüğü hakkını düzenleyen ve uluslararası hukuk gereği Türkiye için de bağlayıcı olan başta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları olmak üzere Avrupa insan hakları standartlarına uygun olup olmadığına dair tavsiyede bulunulması için yaptığı talep üzerine, Avrupa insan hakları hukuku ve Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru hukuku üzerine uzmanlaşmış, İstanbul 1 Numaralı Barosuna kayıtlı avukat Benan Molu tarafından hazırlanmıştır.
- Takep eden bölümlerde bu uzman görüşü davanın olgusal arka planını; gazetecilerin

ifade ve basın özgürlüğüne yönelik AİHM kararları ile Avrupa insan hakları hukukunun ilgili ilkelerini ve bu ilkelerin P24 tarafından anlaşıldığı şekliyle 2024/145 esas numaralı dava bağlamında önemini açıklayacaktır.

Davanın Özeti

- Mehmet Aslan, Mezopotamya Haber Ajansı'nda çalışan bir gazetecidir.
- Aslan, 2022 yılında başlatılan bir soruşturma kapsamında 23 Nisan 2024 tarihinde, başka gazetecilerle birlikte, gözaltına alınmıştır. 26 Nisan 2024 tarihinde ifadesi alınan Aslan, aynı gün tutuklanması talebiyle İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliğine sevk edilmiştir. Sorgu sırasında Meclis muhabiri olarak görev yaptığını, iki yıl içerisinde 501 haber yaptığını ancak bu haberlerden yalnızca 41 tanesine yer verildiğini belirten Aslan, haberlerin basın savcılarında onay alındıktan sonra paylaşıldığını vurgulamıştır.
- İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği, 26 Nisan 2024 tarihinde Aslan'ın yaptığı haberler nedeniyle "(...) örgüt lideri Abdullah Öcalan'a tecrit uygulandığına ilişkin birtakım haberlere yer verdikleri, yine örgüt üyelerini övücü nitelikte, sözde Kürdistan hedefi doğrultusunda ifadelerle yer verdikleri, yine Türk Silahlı Kuvvetlerinin kimyasal silah kullandığı yönünde örgütün kullandığı propaganda aracı niteliğinde haber yaptıkları, her ne kadar savunmalarında gazetecilik faaliyetinde bulduklarını ve gazetecilik faaliyetinin cezalandırılmayacağını belirtmiş iseler de, yukarıda belirttiğimiz PKK / KCK sözleşmesine uygun olarak örgütün hedefi ve ideolojisi kapsamında hareket etmek suretiyle örgüt ile fikir ve eylem birliği içerisinde buldukları kanaatine varıldığı (...)" gerekçesiyle TCK'nin 314. maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle tutuklanmasına karar vermiştir.
- 8 Mayıs 2024 tarihinde iddianame hazırlanmış ve Aslan, Mezopotamya Ajansı'nda yayımlanan 18 Haziran 2021 tarihli "Barış annelerinden KDP'ye: Sonraki hedef sizsiniz"; 1 Aralık 2021 tarihli "Öcalan'dan haber alınamıyor: İmralı'da tecridi aşan bir durum var"; 7 Nisan 2022 tarihli "Sarica: Öcalan'ın milyonlarca avukatı var"; 16 Nisan 2022 tarihli "Öcalan için CPT'ye acil görevini yap başvurusu"; 20 Nisan 2022 tarihli "Öcalan için CPT'ye başvuran avukat Spinelli: Tecritle insanlığa karşı suç işleniyor"; 21 Nisan 2022 tarihli "124 yıldır Kürtlerin sesi soluğu olan basın dün ve bugün"; 31 Mayıs 2022 tarihli "Ergül: Öcalan'ın özgürlüğü için baskı uygulamak zorundayız"; 2 Haziran 2022 tarihli "Demir: Savaşa karşı ortak mücadele edilmeli"; 3 Haziran 2022 tarihli "Öcalan'ın ilk avukatlarından Taşcı: Masaya oturmadan sorun çözülmez"; 20 Haziran 2022 tarihli "Sarı kırmızı yeşil şal nedeniyle tutuklanan damat: Başımız dik"; 30 Haziran 2022 tarihli "Gemlik yürüyüşünde tutuklanan Türkay: Hedefimiz Öcalan'ın özgürlüğü"; 28 Ekim 2022 tarihli "Abdullah Öcalan'ın avukatı: Üçüncü yol cumhuriyeti demokrasiyle taçlanabilir"; 16 Kasım 2022 tarihli "Ev hapsi verilen Türkay: Ceza kimyasalın kanıtıdır"; 12 Ocak 2023 tarihli "Abdullah Öcalan'a 3 aylık yeni aile görüşü

yasağı”; 25 Ocak 2023 tarihli “İmralı’ dan haber alamama hali 22. ayını geride bıraktı”; 2 Şubat 2023 tarihli “Güney Afrikalı avukat Moses: Tecridi herkese anlatacağım”; 2 Şubat 2023 tarihli “30 yıllık tutuklu Atlığ: Özgür yaşam ısrarımızla ayakta kaldık”; 15 Şubat 2023 tarihli “Güneş görmeyen tipler: İmralı’ dan tüm cezaevlerine yayıldı”; 24 Şubat 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ dan 23 aydır haber alınmıyor: 273 başvuru yanıtızsız”; 19 Mart 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ ın avukatı: AYM’ ye başvuruldu”; 31 Mart 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ ın avukatından parti ve ittifaklara: İmralı’ ya dair tutumunuz ne olacak?”; 4 Nisan 2023 tarihli “Celalettin Can: Öcalan tarihi bir iradedir”; 11 Nisan 2023 tarihli “Mizahla düşündüren cesur bir Kürt kadını: Evrim Alataş”; 15 Nisan 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ ın avukatı Şakar: CPT’ nin tutumu tecridi derinleştiriyor”; 22 Nisan 2023 tarihli “125 yıllık direniş”; 25 Nisan 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ dan haber alınmama hali 25’ inci ayını geride bıraktı”; 3 Mayıs 2023 tarihli “Türkdoğan: Türkiye’ de çözümün yolu Abdullah Öcalan’ a çıkıyor”; 9 Mayıs 2023 tarihli “Adalet Bakanı İmralı tecridini AİHM kararını tahrif ederek savundu”; 21 Mayıs 2023 tarihli “Profesör Ohearn: Öcalan’ ın dış dünyayla bağlantısı kesilerek çözüme ulaşılamaz”; 22 Mayıs 2023 tarihli “İzlandalı eski bakan: İmralı barış ve demokrasi laboratuvarı olabilir”; 26 Mayıs 2023 tarihli “Avrupa Konseyi üyesi Castel İmralı başvurusuna hazırlanıyor”; 26 Mayıs 2023 tarihli “Tahliye olduğu gün tutuklandı: Moral ve motivasyon suç”; 31 Mayıs 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ a avukat ve aile görüş yasağı”; 1 Haziran 2023 tarihli “CPT’ ye İmralı başvurusu: Acil sonuç alıcı tutum bekliyoruz”; 20 Temmuz 2023 tarihli “Kürdistanı dört parçaya bölen Lozan 100’ üncü yılında”; 22 Eylül 2023 tarihli “MA editörü Sedat Yılmaz’ a gazetecilik yapman suçtur davası”; 6 Ekim 2023 tarihli “Gazeteci Arslan’ a hedef gösterdin davası”; 9 Aralık 2023 tarihli “Abdullah Öcalan’ ın avukatı: CPT, Türkiye’ ye karşı açıklama yapabilir”; 17 Aralık 2023 tarihli “Tutsakların Abdullah Öcalan’ a yazdığı mektuplara el konuldu”; 18 Aralık 2023 tarihli “Tutukludan Meclise mektup: Müdür tayin için PKK’ li tutsakların kapısına paket attırdı”; 17 Şubat 2024 tarihli “Şakar: Öcalan komployla çıkarıldığı Ortadoğu’ ya düşünceleriyle döndü” başlıklı 41 haberi ve kendisine ait Twitter (X) hesabında 15 Şubat 2022 tarihinde Yeni Yaşam Gazetesi’ nin 15 Şubat’ la ilgili haberlerine yer verdiği dört tweeti nedeniyle örgüt üyesi olmakla suçlanmıştır. İddianamede Mezopotamya Ajansı’ nın “örgüt güdümünde haber yaptığı”, Aslan’ ın haberlerinde sıklıkla Abdullah Öcalan, tecrit, fiziki özgürlük gibi ifadelerle yer verdiği belirtilmiştir.

- 9- Aslan, bu dava kapsamında tutuklu yargılanan diğer gazeteciler Esra Solin Dal ve Erdoğan Alayumat ile birlikte 21 Mayıs 2024 tarihinde “yurt dışına çıkış yasağı” ve “bulunduğu yerleşim yerini terk etmeme” şeklinde adli kontrol kararları ile serbest bırakılmıştır.
- 10- Davanın ilk duruşması 15 Ekim 2024 tarihinde İstanbul 25. Ağır Ceza Mahkemesi önünde görülmüştür. Mahkeme, Terörle Mücadele Kanunu’ nun (TMK) 7/2 maddesinde düzenlenen örgüt propagandası yapma suçunun uygulanma ihtimaline binaen As-

lan’ a ek savunma yapması için süre vermiş ve adli kontrol tedbirinin kaldırılmasına karar vermiştir.

11- Bir sonraki duruşma, 11 Şubat 2025 tarihinde görülecektir.

Uluslararası İnsan Hakları Hukukunun İlgili İlkeleri

- 12- 1959-2022 yılları arasında AİHM’ nin vermiş olduğu 39 bin 570 kararın 3 bin 920’ si Türkiye’ ye karşı verilmiş, bu kararların 3 bin 458’ i ihlal ile sonuçlanmış, böylece Türkiye, 47 Avrupa Konseyi üyesi devlet arasında hakkında en çok karar verilen ve AİHS’ yi en çok ihlal eden devlet olmuştur.¹ Türkiye’ nin ifade ve basın özgürlüğü alanındaki mevzuatı ve uygulamaları, Türkiye’ nin en büyük ve en önemli sorunlarından biri olarak uzun yıllardır AİHM önüne taşınmaktadır. AİHM’ nin istatistiklerine göre 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarından sonra, 2021 yılında da hakkında en çok ifade özgürlüğü ihlali kararı verilen ülke olan Türkiye, aynı zamanda, 1959-2022 yılları arasında toplamda 426 ifade özgürlüğü ihlali kararı ile, Avrupa Konseyi üyesi devletler içinde ifade özgürlüğünü en fazla ihlal eden ülkedir.² Uluslararası kurumlar tarafından uzun yıllardır “Avrupa’ nın gazeteciler için en büyük hapisanesi” olarak gösterilen Türkiye, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü’ nün 2024 yılı raporuna göre³, basın özgürlüğü listesinde 180 ülke arasında 158. sıradadır.
- 13- Bunun en önemli nedenlerinden biri, AİHM tarafından daha önce verilen ihlal kararlarının gereklerinin yerine getirilmemesi ve bu nedenle ihlallerin gelecekte de tekrarlanmaya devam etmesi, edecek olmasıdır. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ nin 2022 yılı raporuna göre, 2022 yılı itibarıyla taraf devletler tarafından uygulanmayı bekleyen 6 bin 112 dava bulunmaktadır.⁴ Türkiye, Rusya’ nın Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkması nedeniyle, uygulanmayı bekleyen 480 karar ile Ukrayna ve Romanya’ nın ardından AİHM kararlarını en çok yerine getirmeyen üçüncü devlettir.⁵
- 14- Oysa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ nin (AİHS/Sözleşme) “insan haklarına saygı yükümlülüğü” başlığını taşıyan 1. maddesi, taraf devletlerin kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin hak ve özgürlüklerinden yararlanmasını sağlamakla yükümlü olduğunu hatırlar.

1 European Court of Human Rights, Violations by article and by state 1959-2022, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/stats_violation_1959_2022_eng

2 2022 yılında 25 karar ile ifade özgürlüğünü en fazla ihlal eden devlet, Rusya olmuştur. Ancak Rusya’ nın Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkmasının ardından, 8 ihlal kararıyla Türkiye yine ifade özgürlüğünü en fazla ihlal eden devlet olmuştur. Violations by Article and by State 2022, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Stats_violation_2022_ENG; European Court of Human Rights, Violations by article and by state 1959-2022, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/stats_violation_1959_2022_eng

3 Sınır Tanımayan Gazeteciler, 2021 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi, <https://rsf.org/fr/classement>

4 Council of Europe Committee of Ministers, Supervision Of The Execution of Judgments And Decisions Of The European Court Of Human Rights 2022, 16th Annual Report, <https://rm.coe.int/annual-report-2022/1680aad12f>, s. 87.

5 Committee of Ministers, 16th Annual Report, s. 98.

latmakla başlamaktadır. Bu iş birliği ve saygı yükümlülüğünün bir sonucu olarak, Avrupa Konseyi üyesi ve Sözleşme'ye taraf olan devletler Sözleşme'nin 46. maddesinin birinci fıkrasına göre Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt etmektedirler. Ayrıca, Anayasa'nın 90. maddesinin beşinci fıkrasına göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmalar ile kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda uluslararası anlaşmalar esas alınmaktadır ki bu da insan hakları söz konusu olduğunda uluslararası sözleşmelerin ve insan hakları standartlarının üstün ve bağlayıcı olduğu anlamına gelmektedir.

- 15- Aralarında Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü gibi kurumların da olduğu insan hakları kuruluşlarının, AİHM kararlarının uygulanmadığını ve Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğünün gün geçtikçe daha da kötüye gittiğini, kişilerin muhalif görüşleri nedeniyle sistematik olarak soruşturma, kovuşturma, ağır hapis cezalarıyla ve yargı taciziyle karşı karşıya kaldığını, ceza yasalarının muhalifleri susturmak ve cezalandırmak amacıyla kullanıldığını belirten çok sayıda açıklaması ve raporu bulunmaktadır.⁶
- 16- Bu bölümde, 2024/145 esas sayılı dava dosyası bağlamında gazetecilerin ifade ve basın özgürlüğü ile ilgili olan ve AİHS'nin 46. maddesi ile Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca bağlayıcı olan AİHM kararları ve Avrupa Konseyi organları tarafından benimsenen insan hakları hukuku ilkeleri özetlenecektir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı

- 17- AİHS'nin 10. maddesi, ifade ve basın özgürlüğünü düzenlemektedir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

⁶ Benan Molu, “Report on Challenges and Opportunities in Implementing the ECtHR Judgments on Articles 10, 11 and 18 in Turkey”, <https://www.nhc.nl/assets/uploads/2022/11/Challenges-and-Opportunities-in-Implementing-ECtHR-judgments-NHC-report-eng.pdf>, 02.11.2022.

- 18- Görüldüğü üzere, AİHS'nin 10. maddesinin ilk fıkrası ifade özgürlüğünü korurken, ikinci fıkrası bu hakkın nasıl ve hangi meşru nedenlerle sınırlanabileceğini düzenlemektedir. AİHM'ye göre ifade özgürlüğü “toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı koşullardan biri olan demokratik toplumun asıl temellerinden birini oluşturmaktadır. İfade özgürlüğü, 10. maddenin ikinci fıkrasına bağlı olarak, yalnızca lehte olduğu kabul edilen veya zararsız ya da ilgilenmeye değmez görülen bilgi veya düşünceler için değil, aynı zamanda devletin veya nüfusun bir bölümü için saldırgan, şok edici veya rahatsız edici bilgi ve düşünceler için de uygulanır. Bunlar, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir; bunlar olmaksızın demokratik toplum olmaz.”⁷ İfade özgürlüğü, Sözleşme'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen bazı istisnalara tâbidir; ancak bu istisnalar dar yorumlanmalıdır. Kısıtlamaların gerekliliği ikna edici bir şekilde ortaya konulmalıdır.⁸

- 19- Her ne kadar 10. madde basın özgürlüğünden açıkça bahsetmese de, AİHM içtihadında 10. maddede yer alan özgürlüklerden yararlanma konusunda basın mensuplarına özel bir statü tanıyan ilke ve kurallar grubu geliştirilmiştir. Mahkeme, ilk kez Lingens v. Avusturya kararında, basının “kamunun bekçi köpeği” olarak rolünü vurgulamıştır.⁹ Her ne kadar bazı sınırları aşmaması gerekse de, özellikle başkalarının itibarı ve hakları ve gizli bilginin ifşasını önleme ihtiyacı bakımından, görevi – yükümlülükleri ve sorumlulukları ile tutarlı bir şekilde - kamu çıkarıyla ilgili her türlü hususta bilgileri ve fikirleri yine de açıklamaktır.¹⁰ Mahkeme ifade özgürlüğünün kullanılmasına dahil olan “görev ve sorumluluklar” nedeniyle, Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında gazetecilerin korunmasının, “gazetecilik etiğine uygun, doğru ve güvenilir bilgi sunmak için iyi niyetle hareket etmesi” kuralına bağlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Mahkeme, gazetecilik özgürlüğünün bir dereceye kadar olası abartma veya hatta provokasyonu içerdiğinin de bilincindedir.¹¹

- 20- Aynı şekilde, Sözleşme'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında kamu çıkarlarına ilişkin siyasi konuşmalar veya sorunlara ilişkin tartışmaların sınırlanmasına dair kapsam da daraltılmıştır. İzin verilebilir eleştirilerin sınırları kamusal figürlerle ilgili hususlarda, siyasetçiler açısından özel vatandaşlara göre daha geniştir. İkincisinin aksine birincisi zorunlu ve bilinçli olarak fiillerini ve davranışlarını vatandaşların ve gazetecilerin dikkatli bir kontrolüne açık bırakmaktadır; dolayısıyla siyasetçinin daha fazla hoşgörülü olması gerekmektedir.¹² Böylece devletlerin basının müdahalelerini sınırlama olanakları azaltılmıştır.

⁷ Handyside v. Birleşik Krallık, B. No: 5493/72, 07.12.1976, para. 49.

⁸ Nilssen ve Johnsen v. Norveç, Büyük Daire, B. No: 23118/93, 25.11.1999, para. 43.

⁹ Lingens v. Avusturya, B. No: 9815/82, 08.07.1986.

¹⁰ Bladet Tromsø ve Stensaas v. Norveç, Büyük Daire, B. No: 21980/93, 20.05.1999, para. 58.

¹¹ Perna v. İtalya, Büyük Daire, B. No: 48898/99, 06.05.2003, para. 39.

¹² Incal v. Türkiye, Büyük Daire, B. No: 22678/93, 09.06.1998, para. 54.

- 21- Gazetecilerin ifade ve basın özgürlüklerini kullanmalarına karşı devletlerin bu hakların kullanımına müdahale etmeme yönünde pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bunun nedeni, Mahkeme'nin ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için gerekli ön şartlardan biri olarak kilit önemini altını çizdiğini hatırlatması ve devletlerin bireyler arasındaki iletişim hakkını etkin bir şekilde kullanabilmelerini sağlama zorunluluğudur.¹³
- 22- Bu yükümlülük, devletlerin, ifade ve basın özgürlüklerini kullanan gazetecilerin soruşturma, kovuşturma, tazminat davaları, para cezaları ve/veya özgürlüğünden yoksun bırakan cezalarla karşı karşıya bırakılmamasını da içermektedir. Bu bağlamda "Kamusal Katılıma Karşı Stratejik Davalar" (Strategic Lawsuit Against Public Participation - İngilizce kısaltmasıyla SLAPP) da değinmek gerekmektedir.¹⁴ Bir hükümetin veya bir şirketin itibarını zedeleyebilecek ancak bilinmesinde kamu yararı bulunan bilgilerin ortaya çıkmasını engellemek için genellikle insan hakları savunucularına, basın kuruluşlarına ve gazetecilere karşı, bu kişileri dava süreçlerine harcanan enerji ve zaman kaybı ile cezalandırmak ve maddi zarar vererek yıldırma, korkutma ve iktidar sahiplerine yönelik eleştirilerinden vazgeçirmeye çalışmak için başlatılan yargısal süreçler olarak tanımlanan SLAPP davalar, Türkiye'de de giderek artmaktadır.
- 23- Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri de SLAPP davalara karşı harekete geçilmesi konusunda çağrılarını sürdürmektedir.¹⁵ Komiser'e göre bu davaların ortak özellikleri, şikayetçi/davacı olan ile olunan arasında bir güç dengesizliğinin bulunması ve esas amacın bu davaların kazanılmasından ziyade muhalif kişilerin meşru eleştirilerini bastırma ve onları yıldırma amacıyla enerjilerini, zamanlarını ve paralarını harcamalarını sağlamaktır. Komiser, gazetecilerin, insan hakları savunucularının ve sivil toplum kurumlarının uzun yıllardır hedefi oldukları SLAPP davalarda son yıllarda daha da ciddi bir artış yaşandığını, muhalif kişileri susturmak ve yıldırma amacıyla açılan bu davaların yalnızca haklarında dava açılan kişiler için değil, aynı zamanda, Avrupa Konseyi üyesi devletlerde ifade özgürlüğü hakkına ve genel olarak adalet sisteminin işleyişine ve hukukun üstünlüğüne yönelik ciddi ve artan bir tehdit oluşturduğunu tespit etmektedir.
- 24- AİHM, OOO Memo v. Rusya kararında SLAPP kavramına ilk kez yer vererek bu davaların basın, gazeteciler ve "bekçi köpeği" rolü oynayan diğer kişi ya da kurumların ifade özgürlüklerine müdahalede bulunarak onların kamusal tartışmalara katılmalarının engellenmesinin ya da sınırlandırılmasının amaçlandığını hatırlatmaktadır.¹⁶ Söz konusu dava, Rusya'da yürütmenin içerisinde yer alan Volgograd Bölge İdaresi tarafından bir

basın kuruluşuna haberleri sebebiyle özel hukuka dayalı hakaret davası açmasına ve basın kuruluşunun internet sitesinde kurumun itibarını zedelediği gerekçesiyle tekzip yayımlamak zorunda kalmasına ilişkindir. AİHM, özel ya da kamu kurumlarının itibarlarını korumak için tazminat davası açabileceklerini belirtse de, vergi mükellefleri tarafından finanse edilen bu büyüklükte bir kamu kurumunun Sözleşme'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen "başkalarının itibarının korunması" meşru amacına dayanmasının meşru bir amacı olmayacağına karar vermektedir. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri'nin SLAPP davalarıyla ilgili görüşüne değinen AİHM, kamu kurumlarının basın kuruluşlarına karşı tazminat davası açmaları halinde basın kuruluşlarının aşırı ve ölçüsüz bir yük altına gireceğini, bunun da basın kuruluşlarının halkı bilgilendirme ve "bekçi köpeği" olma rolünü oynamalarında kaçınılmaz olarak caydırıcı bir etki yaratacağını vurgulamaktadır.

- 25- Bu davalarla esas olarak amaçlanan, ifade ve basın özgürlüğünü kullanmak isteyen kişilerin susturulması ve cezalandırılmak istenmesidir. AİHM daha önce Türkiye ile ilgili iki davada başvurucuların yürüttükleri meşru insan hakları faaliyetleri ve siyasi faaliyetler sebebiyle tutuklanmalarının baskın bir gizli amaç güttüğünü tespit ederek "Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar öngörülükleri amaç dışında uygulanamaz" hükmünü içeren AİHS'nin 18. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. İş insanı Osman Kavala'nın davasında Kavala aleyhine alınan tedbirlerin, bir sivil toplum aktivisti ve insan hakları savunucusu olarak onu susturmak, diğer kişileri bu tür faaliyetlerden caydırmak ve ülkedeki sivil toplumu felç etmek yönünde gizli bir amaç güttüğüne¹⁷ karar veren AİHM, HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın davasında bu tespiti bir adım daha ileri götürmektedir.¹⁸

"Başvurucunun tutuklanması ve tutukluluk halinin devamı, sadece binlerce seçmeni Mecliste temsil edilmekten mahrum bırakmamış, aynı zamanda halkın tamamına tehlikeli bir mesaj göndererek özgür demokratik tartışmanın kapsamını önemli ölçüde azaltmıştır. Bu unsurlar ışığında, Mahkeme, yetkililerin başvurucunun tutukluluk haline ilişkin olarak ileri sürdüğü amaçların sadece gizli bir siyasi amaca yönelik bir kılıf olduğu ve başvurucunun tutukluluğunun çoğulculuğun bastırılması ve demokratik toplum kavramının temelinde yer alan siyasi tartışma özgürlüğünün sınırlandırılması gizli amacını taşıdığı sonucuna varmaktadır."

- 26- Dolayısıyla, gazetecilerin yaptıkları haberler sebebiyle susturulmak ve cezalandırılmak amacıyla yargısal süreçlerle karşı karşıya bırakılmaları, Sözleşme'nin 10. maddesiyle bağlantılı olarak 18. maddesini de ihlal edebilecektir.

¹³ Özgür Gündem v. Türkiye, B. No: 23144/93, 16.03.2020, para. 43.

¹⁴ bkz. Article 19, SLAPPs against journalists across Europe, <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2022/03/A19-SLAPPs-against-journalists-across-Europe-Regional-Report.pdf>, Mart 2022 ve CASE, the Coalition Against SLAPPs in Europe, Shutting Out Criticism: How SLAPPs Threaten European Democracy, <https://static1.squarespace.com/static/5f2901e7c623033e2122f326/t/623897f6f5eb056c82fe2681/1647876093121/CASE+report+SLAPPs+Europe.pdf>, Mart 2022.

¹⁵ Time to take action against SLAPPs, <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/time-to-take-action-against-slapps>, 27.10.2020.

¹⁶ OOO Memo v. Rusya, B. No: 2840/10, 15.03.2022.

¹⁷ Osman Kavala v. Türkiye, B. No: 28749/18, 10.12.2019.

¹⁸ Selahattin Demirtaş v. Türkiye (no. 2), Büyük Daire, B. No: 14305/17, 22.12.2020.

Diğer Avrupa Konseyi organlarının belgeleri ***Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri***

- 27- Başlıca çalışma alanlarından biri ifade ve basın özgürlüğü olan Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, 6-14 Nisan 2016 tarihleri arasında Türkiye'ye yaptığı ziyaret sonunda bir memorandum yayımlamış ve bu memorandumda aralarında gazetecilerin de olduğu eleştirel seslerin ceza kanunları kullanılarak susturulmaya çalışıldığını vurgulamıştır.¹⁹ Komiser ve selefi, önceki raporlarında, Türkiye'deki savcılar ve mahkemelerin, muhalif görüş ve eleştiriyi sık sık devletin bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak algıladıklarını ve esas rollerinin, bireylerin insan haklarını korumaktan ziyade, devletin çıkarlarını korumak olduğunu düşündüklerini gözlemlemektedir.²⁰
- 28- Komiser'e göre, Türk Ceza Kanunu ile Terörle Mücadele Kanunu'nun çeşitli hükümleri ve bu kanunların Türk savcı ve mahkemelerince yorumlanma ve uygulanma biçimi, Türkiye'de ifade özgürlüğünün en ciddi ihlallerinin çoğunun temelini oluşturmaktadır.²¹ Komiser ve selefi raporlarında, yargının bağımsızlığının ve hukuk kültürünün kritik önemini vurgulamış, diğerlerinin yanı sıra şunlar gibi birçok soruna parmak basmaktadır: savcıların açıkça ifade özgürlüğü kapsamına giren konularda dava açmaktan kaçınmaları, yargılama süresince tutuklama tedbirine çok fazla başvurulması, mahkemelerin tutuklama kararlarında yer alan ve ayrı bir caydırıcı etkiye sahip olan sorunlu gerekçeleri, başta suç örgütüne üyelik ispat edilmemişken sadece bir beyanın o örgütün amaç ve talimatlarıyla örtüşüyor sayıldığı davalar olmak üzere ifade özgürlüğü ve terör suçları ile suç örgütlerine ilişkin suçlar arasında doğru bir denge kurulamaması.²²
- 29- Bu, Komiser'in önceki raporlarında da belirtildiği üzere, savcılarının ve mahkemelerin karşı görüş ve hükümetin eleştirilmesini devletin bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak algılamalarıyla, kendi esas görevlerini ise bireylerin insan haklarını, hukuk devletini ve demokrasiyi savunma değil, devletin menfaatlerini koruma olarak görmeleriyle sonuçlanmaktadır. Bu durum, Türk yargısının siyasi iklimden fazlasıyla etkilendiği ve bağımsızlık ile tarafsızlığına yönelik bu süreçte şiddetlenen baskılara göre davrandığı genel kanaatini güçlendirmiş görünmektedir.²³
- 30- Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Komiser, Türkiye'de siyasetçilerin, akademisyenlerin, sivil toplum kuruluşlarının, gazetecilerin, insan hakları savunucularının da aralarında olduğu, kamusal alanda kendini ifade eden sıradan vatandaşların dahi yargı tacizine maruz kaldığını tespit etmektedir.²⁴

- 31- Komiser'in gazeteciler Ahmet Altan, Şahin Alpay, Atilla Taş, Ali Bulaç, Nazlı Ilıcak, Mehmet Altan, Murat Aksoy, Deniz Yücel, Ahmet Şık, Murat Sabuncu ve diğer Cumhuriyet gazetesi eski yazar ve yöneticileri adına AIHM'ye yapılan başvurulara sunduğu taraf görüşüne göre, gazetecilere yönelik bu ceza yargılamalarının çoğunda gazeteciler mesnetsiz suçlamalarla ve asılsız delillerle, sadece gazetecilik faaliyetleri nedeniyle yargılanmaktadır ve Türkiye'de muhalif sesleri bastırmak için uygulanan ve sistematik bir hale gelmeye başlayan bu tutuklamalar ve davalar, insan hakları ihlallerine ve hukukun üstünlüğü ilkesinin zedelenmesine yol açmaktadır.²⁵

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi

- 32- AIHM kararlarının uygulanıp uygulanmadığını denetleyen Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Venedik Komisyonu ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği gibi uluslararası kurumların hazırladıkları raporlarda en sık bahsedilen ve ifade özgürlüğünün kullanımının karşısında engel olduğu düşünülen ve Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan adli istatistiklerde en çok dava ve mahkûmiyet kararı konusu yapılan kanun maddeleri olan TCK'nin 125. ve 299. maddesinde düzenlenen "hakaret" ve "Cumhurbaşkanına hakaret" suçu, 301. maddesinde düzenlenen "Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama" suçu, 314. maddesinde düzenlenen "örgüt üyesi olma" suçu ve Terörle Mücadele Kanunu'nun 6. ve 7/2 maddelerinde düzenlenen "örgüt propagandası" yapma suçuyla ilgili verilen ihlal kararlarını, sırasıyla Artun ve Güvener v. Türkiye; Altuğ Taner Akçam v. Türkiye, Nedim Şener v. Türkiye ve Öner ve Türk v. Türkiye öncü davaları altında incelenmektedir.
- 33- Türkiye'de ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi amacıyla hazırlanan İnsan Hakları Eylem Planı'nı ve 2016 yılında tutuklanan Ahmet Altan'ın AIHM'nin 13 Nisan 2021 tarihli ihlal kararının ardından Yargıtay tarafından serbest bırakılmasını olumlu karşılamakla birlikte; 20 yılı aşkın süredir bu davalarda somut bir ilerleme olmaması, Bakanlar Komitesi'nin harekete geçmesine neden olmaktadır.
- 34- Komite, AGİT Basın Özgürlüğü Temsilcisi'nin, Sınır Tanımayan Gazetecilerin, Avrupa Konseyi Gazetecilerin Güvenliğinin ve Gazeteciliğin Korunmasının Güçlendirilmesi Platformu'nun ve Avrupa Parlamentosu'nun verilerini dikkate alarak, Türkiye'nin basın özgürlüğü sıralamasında 180 ülke arasından 153. sırada olduğunu; 91 gazetecinin hâlâ cezaevinde bulunduğunu; muhalif sesleri susturmak amacıyla açılan davalarla ve verilen cezalarla ifade özgürlüğünde daha da geriye gidildiğini hatırlatarak, 7-9 Haziran 2021 tarihli oturumunda uzun yıllardır uygulanmayı bekleyen bu kararlarla ilgili ara karar almıştır.²⁶

19 Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği, Türkiye'de ifade özgürlüğü ve medya özgürlüğüne ilişkin Memorandum, 15.02.2017, <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=58c68af74>.

20 Memorandum, para. 8.

21 Memorandum, para. 45.

22 Memorandum, para. 46.

23 Memorandum, para. 50.

24 Memorandum, para. 65.

25 Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri'nin gazetecilerin davalarına sunduğu üçüncü taraf görüşü, <http://rm.coe.int/third-party-intervention-10-cases-v-turkey-on-freedom-of-expression-an/168075f48f>, 10.10.2017, para. 14, 37 ve 44.

26 Interim Resolution CM/ResDH(2021)110, Execution of the judgments of the European Court of Human Rights, https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a2c296, 09.06.2021.

- 35- Bakanlar Komitesi, eleştirel ya da hoşla gitmeyen görüşleri sebebiyle kişilerin ceza kanunlarının orantısız kullanılması sorununu konu alan çeşitli ihlal kararlarının 20 yılı aşkın süredir Komite önünde beklediğini; AİHM tarafından verilen benzer ihlal kararlarının sayısının çokluğuna ve Komite'nin bu konudaki endişelerini dile getirmesine rağmen yetkililerin, Komite tarafından talep edilen bilgileri tam anlamıyla sağlamadığını; Komite'nin gerçek durumu değerlendirebilmesi için hayati önemde olan ve özellikle gazetecilere karşı başlatılan söz konusu kanun maddeleri altında yürütülen soruşturma ve kovuşturma sayısına ilişkin istatistiki bilgilerin Komite'ye sunulmadığını; başta Anayasa Mahkemesi olmak üzere, yüksek mahkemelerin verdiği örnek kararlara rağmen savcılarının ve alt derece mahkemelerinin ifade özgürlüğünü dikkate almadan ceza kanunlarına başvurmaya devam ettiğini; yetkililerin ifade özgürlüğünün korunması için siyasi mesajlar vermekten kaçındığını belirtmektedir.
- 36- Ara kararda, Bakanlar Komitesi, Hükümeti acil olarak söz konusu davalardaki suçlara ilişkin son beş yıl içerisinde açılan soruşturma ve kovuşturma ve verilen mahkûmiyet sayısına ve yöneltilen suçlamalara dair ayrıntıları da kapsayacak şekilde özellikle soruşturulan, yargılanan, ceza alan, tutuklu ya da hükümlü olan gazetecilerin sayısına dair detaylı istatistiki bilgi sağlamaya; ifade özgürlüğü kullanımını suç kapsamından çıkartacak şekilde Ceza Kanunu'nda ve Terörle Mücadele Kanunu'nda yasal değişiklik yapmaya; yüksek mahkemelerin iyi uygulamalarını destekleyen, ifade özgürlüğüne Türkiye toplumunda önem verildiğini ve ceza yasalarının ifade özgürlüğünü sınırlandırmak için araç olarak kullanılmayacağını vurgulayan siyasi mesajlar vermeye; hâkim ve savcılarının eğitimlerine devam edilmesine çağırılmaktadır.

Avrupa Konseyi Gazetecilerin Güvenliği ve Gazetecilerin Korunmasının Geliştirilmesi Platformu

- 37- 2015 yılının Nisan ayında kurulan Avrupa Konseyi Gazetecilerin Güvenliği ve Gazetecilerin Korunmasının Geliştirilmesi Platformu'nun 2020²⁷ ve 2021²⁸ yılı verilerine göre, aralarında gazetecilerin de olduğu eleştirel kişilere karşı medeni ve ceza kanunlarının kötüye kullanılması sonucu açılan ceza ve tazminat davalarında ve dava açma tehditlerinde ciddi bir artış yaşanmaktadır. Türkiye de bu ülkelerden biridir. Platform kurulduğu günden Aralık 2020'ye kadar 47 Avrupa Konseyi üyesi devlette gazetecilerin “fiziksel saldırı, cinayet, sindirme, gazetecileri hedef alan suçlarda cezasızlık ve bir

demokraside beklenmesi gereken eleştiri seviyesine karşı devlet görevlilerini korumak için aşırı sert ceza yasalarının uygulanmasının da dâhil olduğu en ağır medya özgürlüğü ihlalleri” ile ilgili yapılan 849 uyarının 148'i Türkiye'ye karşıdır.²⁹ 31 Aralık 2022 itibarıyla, Platform'a 127 gazetecinin tutuklandığı bildirilmiştir ve cezaevinde bulunan 52 gazeteci ile Türkiye, Avrupa Konseyi üyesi ülkeler içinde gazetecileri en çok hapseden ülke olarak gösterilmektedir.³⁰

- 38- Bu gazetecilerin büyük bir çoğunluğu gazetecilik yaptıkları için, örgütlerle ya da darbeye bağlantılı olduklarına dair temelsiz iddialarla ve siyasi saiklerle haklarında açılmış davalarda şiddeti ve nefreti övmeyen, teşvik etmeyen haberleri, yazıları ya da açıklamaları delil olarak gösterilerek tutuklu ya da hükümlüdür.
- 39- Platform, yargı tacizine maruz kalan gazeteciler için AİHM'nin bir umut olabileceğini ancak AİHM kararlarının uygulanmaması ve Anayasa Mahkemesi üzerindeki siyasi baskıların artmasının yargı bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğü ilkelerini de tehlikeye attığını vurgulayarak, gazeteciliğin engellenmesi ya da kriminalize edilmesi gibi eylemlere son verilmesi ve Avrupa Konseyi rehberliğinde, yargı tarafsızlığının ve bağımsızlığının sağlanması ve özellikle ifade özgürlüğünü ilgilendiren yasal düzenlemelerin uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmesi için yerel makamlara çağırılmaktadır.³¹

Hukuki İlkelerin Mevcut Davaya Uygulanışı

- 40- AİHM, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahaleleri incelerken geliştirdiği ilkelere Radio Twist A.Ş. v. Slovakya³² kararında yer vermektedir:

“(...) 48. Kişilerin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. paragrafındaki koşulları karşılamaması durumunda, Sözleşme'yi ihlal etmiş sayılacaktır. Bu nedenle Mahkeme, müdahalenin ‘kanunla öngörül-müş’ olup olmadığını, bu paragrafta belirtilen meşru hedeflerden birini veya birkaçını izleyip izlemediğini ve bu hedeflere ulaşmak amacıyla ‘demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını’ inceleyecektir.

49. 10. maddenin 2. paragrafı uyarınca “gerekli” kavramı, ‘toplumsal ihtiyaç baskısının’ varlığını işaret eder. Taraf devletler böyle bir ihtiyacın var olup olmadığını değerlendirirken, belirli bir takdir yetkisine sahiptir; ancak bu takdir

27 Annual Report of the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists, “Hands Off Press Freedom: Attacks On Media In Europe Must Not Become A New Normal”, <https://rm.coe.int/annual-report-en-final-23-april-2020/16809e39dd>, 2020.

28 Annual Report of the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists, “Wanted! Real action for media freedom in Europe”, <https://rm.coe.int/final-version-annual-report-2021-en-wanted-real-action-for-media-freed/1680a2440e>, 2021.

29 <https://www.coe.int/en/web/media-freedom> (Erişim: 20.12.2020)

30 Annual Report by the partner organisations to the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists, “War in Europe and the Fight for the Right to Report”, 2023, https://search.coe.int/directorate_of_communications/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680aa75e3.

31 Annual Report of the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists, 2021, s. 35-36.
32 Radio Twist A.Ş. v. Slovakya, B. No: 62202/00, 19.12.2006.

yetkisi hem mevzuatı hem de bağımsız mahkemeler tarafından verilmiş de olsa bu mevzuatı uygulayan mahkeme kararlarını da kapsayan Avrupa denetimiyle el ele yürümektedir. Dolayısıyla Mahkeme, bir 'sınırlandırma'nın Sözleşme'nin 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğüyle bağdaşır olup olmadığı konusunda nihai kararı vermekle yetkilendirilmiştir.

50. Bu denetimi yaparken Mahkeme, söz konusu müdahaleyi davanın bütünü içerisinde, başvurucaya atfedilen sözlerin içeriği ışığında ve bu sözlerin hangi bağlamda söylendiğini dikkate alarak değerlendirmek zorundadır. Özellikle, ihtilaf konusu müdahalenin 'güdülen meşru amaçlarla orantılı' olup olmadığını ve bu müdahaleyi haklı göstermek için ulusal mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçelerin 'ilgili ve yeterli' olup olmadığını değerlendirmek zorundadır. Bunu yaparken de Mahkeme, ulusal makamların Sözleşme'nin 10. maddesinde belirtilen ilkelere uygun olarak ve aynı zamanda konuyla ilgili olaylar hakkında kabul edilebilir bir değerlendirmeye dayanarak kuralları uyguladığına ikna olmalıdır.

(...)

53. Son olarak, Mahkeme, müdahalenin orantılılığı değerlendirilirken, verilen cezanın çeşidinin ve ciddiyetinin de göz önünde bulundurulması gereken unsurlar olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, bu türden bir yaptırımın, basının bilgi sunma ve kamunun gözü kulağı olma/bekçisi olma görevlerini yerine getirmesinde caydırıcı etki yaratabileceği dikkate alınmak zorundadır.”

41- AİHM Büyük Dairesi, ayrıca, Sürek v. Türkiye (no. 2) ilke kararında, kamu yararına olan konularda siyasi konuşmalara veya tartışmalara ilişkin sınırlamaların daha dar yorumlanması gerektiğini belirtmektedir:³³

“Basının, bir siyasi demokrasinin düzgün şekilde işlemesinin sağlanmasına ilişkin temel görevi de dikkate alınmalıdır. Basının şiddet tehdidi karşısında milli güvenlik veya ülke bütünlüğünün korunması veya asayişsizlik veya suçun engellenmesi için konmuş olan sınırlamaları aşmaması gerekmesine rağmen, bölücü olanlar da dahil olmak üzere, bilgi sağlama ve siyasi hususlarda bilgi vermesi bir zorunluluktur. Basının, anılan bilgileri ve fikirleri bildirme zorunluluğunun yanı sıra, halkın da bunları almaya hakkı vardır. Basın özgürlüğü, kamuoyuna siyasi liderlerin fikir ve tutumlarının keşfedilmesi ve bunlara ilişkin bir kanaat oluşturulması için en iyi araçlardan birini sağlamaktadır.”

42- Bu bağlamda P24, öncelikle, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin var olup olmadığının incelenmesi gerektiğini düşünmektedir. AİHM içtihatlarına göre, nihai

bir kararla henüz mahkûm edilmemiş olsa da, kişilerin ifade özgürlüğünü kullanması nedeniyle haklarında dava açılması ya da tutuklanması gibi ifade özgürlüğünün kullanılması üzerinde kendi kendini sansürleme ortamı oluşturabilecek ve caydırıcılık etkisi yaratabilecek koşullara maruz kalmaları halinde, bu özgürlüğün ihlalden dolayı mağdur olabilecekleri ve bu hakka yönelik bir müdahale olabileceği kabul edilmektedir.³⁴

43- Aslan'ın bir gazeteci olarak yaptığı haberler sebebiyle gözaltına alınıp tutuklanması, hakkında dava açılması ve hakkında hapis cezası istenmesi, Aslan'ın ifade ve basın özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil etmektedir.

44- AİHM, Sözleşme'de tanınan bir hak ve özgürlüğe yönelik müdahalenin söz konusu hakkı ihlal edip etmediğine karar verirken üç aşamalı bir değerlendirme yapmaktadır: Müdahalenin hukuki dayanağı; müdahalenin meşru amacı ve müdahalenin demokratik toplumda gerekliliği ve orantılılığı.

Müdahalenin hukuki dayanağı

45- Uluslararası insan hakları hukukuna göre, ifade ve basın özgürlüğüne yapılan her türlü müdahale Türk hukukuna uygun olmalıdır. Söz konusu davada, müdahalenin hukuki dayanağı olarak TCK'nin 314. maddesi gösterilmektedir.

46- TCK'de silahlı örgütün ya da örgüt üyeliğinin herhangi bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Yargıtay'ın yerleşik içtihadıyla bazı kriterler belirlenmiştir: Silahlı bir terör örgütünden bahsedilebilmesi için, hiyerarşik yapıya, sıkı bir disipline, eylemli bir iş birliğine sahip olan, en az üç kişiden oluşan, yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli bir örgüt olmalı, bu örgüt TCK'de belirtilen “amaç suçu” işlemek üzere kurulmuş olmalı ve silahlı olmalıdır.

47- Geçmiş yıllarda Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Freedom House, Uluslararası Af Örgütü ve Venedik Komisyonu, TCK'nin 220. ve 314. maddelerinde yer verilen “silahlı örgüt üyeliği” suçunun çok geniş bir tanımı ve uygulama alanı olduğunu belirtmiştir.³⁵

48- AİHM de 2017 yılından bu yana verdiği Güler ve Uğur v. Türkiye, Işıkırık v. Türkiye, İmret v. Türkiye, Bakır v. Türkiye, Parmak ve Bakır v. Türkiye, Mehmet Altan v. Türkiye, Şahin Alpay v. Türkiye ve Kavala v. Türkiye kararlarında TMK'nin 7/2, TCK'nin 220/6-7 ve 312. maddelerinin lafzının yerel mahkemeler tarafından geniş şekilde yazılması ve yorumlanması ve mahkemelerin de bu derece geniş şekilde uygulamasının, kişilerin kamu otoritelerinin keyfi müdahalelerine karşı korunmasına ilişkin yeterli korumayı içermediğini; kişilere şiddet içermeyen eylemleri nedeniyle çok ağır ve orantısız bir yaptırım

34 Diğer kararlar arasında bkz. Dink v. Türkiye, B. No: 2668/07, 14.09.2010, para. 105; Altuğ Taner Akçam v. Türkiye, B. No: 27520/07, 25.10.2011, para. 7075 ve Nedim Şener v. Türkiye, B. No: 38270/11, 08.07.2014, para. 94.

35 Detaylı bilgi için bkz. Benan Molu, İfade Özgürlüğü ve Türkiye: İHAM'ın İhlal Kararlarının Uygulanması Raporu, Punto24 – Bağımsız Gazetecilik Platformu ve ARTICLE 19 için rapor, <https://expressioninterrupted.com/tr/uploader/uploader/rapor-aihm-kararlarinin-uygulanmasi-pdf>

33 Sürek v. Türkiye (no. 2), Büyük Daire, B. No: 24122/94, 08.07.1999, para. 34-35.

uygulandığını ve müdahalenin öngörülemez olduğunu, örgüt üyeliğine dair hiçbir somut delilin olmadığı durumlarda temel bir hak ve özgürlüğün kullanımının örgüt üyeliği ile eşdeğer tutulmasına yol açacak bir etkiye sahip olduğunda meşru kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi ve AİHM, şiddet içermeyen, şiddete teşvik etmeyen ifade ve eylemlerle bu sebeple kişilerin örgüt üyeliği ya da örgüt propaganda-sından yargılanıp ceza almasını ifade ve örgütlenme özgürlüğüne aykırı bulmaktadır.³⁶

49- Nitekim AİHM Büyük Dairesi, Selahattin Demirtaş v. Türkiye (no. 2) kararında TCK'nin 314. maddesinin kanuni niteliğini değerlendirmiş ve ilk kez bu davada, 314. maddenin kullanımının öngörülebilir olmadığını tespit etmiştir.

50- AİHM'ye göre Türkiye'deki savcılıklar ve mahkemeler "üyelik" kavramını çok geniş yorumlamakta, TCK'nin 314. maddesinden ceza vermek için eylemin/suçun süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içerip içermediğinin ve belli bir hiyerarşik yapı altında olup olmadığının denetlenmesi gerekirken, bu kriterleri denetlemek zorunda kalmadan, bu kriterleri aşırı geniş yorumlayarak ceza vermektedir. Madde lafzının bu derece geniş şekilde yazılması ve yorumlanması, mahkemelerin de bu derece geniş şekilde uygulaması, kişilerin kamu otoritelerinin keyfi müdahalelerine karşı korunmasına ilişkin yeterli korumayı içermemektedir.

"275. Mahkeme, terörle mücadele ile bağlantılı sorunlar ve terörle mücadele mevzuatının formüle edilmesinin güçlüğü hakkında bilinç sahibidir. Üye Devletler belli bir yerde kaçınılmaz olarak genel lafzlara başvurmakta ve yargı yetkilerinin pratik yorumlarına dayanmaktadır. Bu bağlamda ulusal mahkemeler, hukukun yorumlanmasında keyfi müdahalelere karşı uygun bireysel koruma sağlamak zorundadır.

276. Mahkeme, hükümete eleştiri getirilmesi ve ülke liderlerinin ulusal menfaatleri tehlikeye attığı yönünde bilgi yayınlanması durumlarında kişilerin ceza yargılamasına tabi tutulmaması, özellikle silahlı terör örgütü üyesi olma ya da örgüte destek verme, hükümeti ya da anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme veya terör örgütü propagandası yapma gibi ciddi suçlara başvurulmaması yönünde yakın zamanda Türkiye'ye karşı iki ayrı karar vermiştir. Ek olarak, bu ciddi suçlar söz konusu olsa bile, tutukluluk yalnızca istisnai bir tedbir olarak kullanılmalı ve tutukluluğa diğer bütün tedbirlerin yargılamanın uygun şekilde ilerlemesine tamamen elvermemesi durumunda son çare olarak başvurulmalıdır (bakınız Mehmet Hasan Altan, yukarıda anılan, § 211, ve Şahin Alpay, yukarıda anılan, § 181).

278. Mevcut davada, ceza yargılamasını başlatan ve başvurucuya suç isnadında bulunan savcılıklar, başvurucunun ilk ve/veya devam eden tutukluluk kararlarını veren hâkimlikler, tutukluluğun devamına karar veren ağır ceza mahkemesi hâkimleri ve son olarak Anayasa Mahkemesi hâkimleri de dâhil olmak üzere ulusal yargı mercileri, Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin 1. ve 2. fıkrasına ilişkin geniş bir yorum benimsemişlerdir. Başvurucunun belirli hükümet politikalarına muhalefliliğini ifade etmesi veya yalnızca yasal bir örgüt olan Demokratik Toplum Kongresi'ne katıldığını söylemesi başvurucu ve silahlı örgüt arasında aktif bir bağlantı kuracak yeterli eylemler olarak görülmüştür. Yerel mahkemelerin, Yargıtay içtihadının gerektirdiği üzere, başvurucunun eylemlerinin 'sürekliliğini, çeşitliliğini ve yoğunluğunu' dikkate almadığı, başvurucunun eylemlerinin ilgili terör örgütünün hiyerarşik yapısı içinde gerçekleşip gerçekleşmediğine bakmadığı görülmektedir.

279. Bu bağlantıyla İnsan Hakları Komiseri, Türkiye'de tutukluluğu haklı göstermek için dayanılan delillerin artan bir şekilde yalnızca açıkça şiddetten uzak eylem ve beyanlarla sınırlandırıldığına ve bunların kural olarak Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında korunması gerektiğine işaret etmiştir. Komiser, Türkiye savcılarının ve mahkemelerinin uygun bağlamsal analiz ve delil filtrelemesini Sözleşme'nin 10. maddesine ilişkin Mahkeme içtihadı ışığında yapmadığı ve bunun sistematik bir ihmal oluşturduğu görüşündedir.

280. Ek olarak, yukarıda belirtilen görüşünde Venedik Komisyonu, Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin uygulanmasında yerel mahkemelerin, kişilerin silahlı örgüte üyeliğini değerlendirirken genellikle oldukça zayıf deliller temelinde karar verme eğilimi gösterdiğini belirtmiştir (bakınız yukarıda 160. paragraf). İşbu dava bu gözleme arka çıkar nitelikte görünmektedir. Ceza Kanunu'nun 314. maddesindeki ciddi suçlara ilişkin olarak başvurucuya isnat edilen eylemler silsilesi bu madde kapsamında oldukça geniş içeriklidir ve bu durum yerel mahkemelerin yorumlamalarıyla da birleşince yerel mahkemelerin keyfi müdahalelerine karşı yeterli güvenceleri sağlamamaktadır. Mahkeme'nin görüşüne göre, ceza kanunu hükümlerinin böylesine geniş şekilde yorumlanması, terör örgütü kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçlarının ifade özgürlüğü hakkıyla bir dengeleme faaliyeti içermesi gerekirken, söz konusu bağlantıyı gösteren hiçbir somut delilin olmaması karşısında haklı duruma gelemesiz."

51- Aşağıda detaylı olarak anlatılacağı üzere, söz konusu davada TCK'nin 314. maddesinin yorumlanış ve uygulanış biçimi, suçun unsurlarını karşılamamaktadır. Bu sebeple, gazetecilik faaliyeti kapsamında ifade ve basın özgürlüğü altında korunan bu haberlerin TCK'nin 314. maddesi altında kanunun aradığı şartları taşımadığı düşünülmektedir.

³⁶ Pek çok karar arasından bkz. Parmak ve Bakır v. Türkiye, B. No: 22429/07 ve 25195/07, 03.12.2019; AYM, Tüncay Yıldız ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2014/12717, 08.01.2020.

Müdahalenin meşru amacı

- 52- AİHM, müdahalenin kanunilik şartını taşımadığına karar verdiğinde müdahalenin meşru amacı ve demokratik toplumda gerekli olup olmadığını ayrıca incelemeye gerek görmemektedir. Ancak aşağıda bu iki başlık altında da bir değerlendirme yapılacaktır.
- 53- Bir müdahale, yalnızca uygulanabilir Sözleşme hükümlerinde açıkça sıralanmış meşru amaçlardan birini veya daha fazlasını taşıması durumunda hukuka uygun olacaktır. AİHS'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında bu meşru sebepler, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar olarak sıralanmaktadır.
- 54- Söz konusu davada Aslan tarafından yapılan haber bakımından Aslan'ın ifade ve basın özgürlüğü hakkı ile kamu düzeninin korunması meşru sebebi arasında bir çatışma olduğu iddia edilse de, işbu görüşte yer verilen ilkeler doğrultusunda, Aslan'ın kötü niyet ile hareket ettiğini ya da topluma ulaşması için kendisini zorunlu hissettiği konular dışında herhangi bir amaç güttüğünü gösterecek bir bulgu bulunmadığı sürece³⁷, P24, burada baskın olan meşru amacın gazetecilik faaliyeti kapsamında kalan kamu yararı olduğu görüşündedir.
- 55- Mevcut davada, ayrıca, gazetecilerin ifade ve basın özgürlüğü kullanımını hedef alan çeşitli müdahalelerin AİHS'nin 10. maddesi ile bağlantılı olarak 18. maddesini ihlal edebileceğine dair ciddi endişeler bulunmaktadır.
- 56- P24, özellikle, yaptıkları haberler ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle gazetecilerin çok sayıda soruşturmaya, kovuşturmayaya ve tehdide maruz kaldığını gözlemlemektedir. P24 tarafından Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalelere ilişkin hazırlanan haftalık özetlere³⁸ göre, TCK'nin 314. maddesi gazetecilere karşı sıklıkla kullanılmaktadır. Aslan, daha önce 2021 yılında yine yaptığı haberler nedeniyle örgüt üyesi olduğu iddiasıyla tutuklanmış, çıplak aramaya maruz kalmış, beş aylık tutukluluğun ardından serbest kalmış ve beraat etmiştir.
- 57- Bu sebeple, aralarında söz konusu davanın da olduğu ve P24 tarafından gözlemci olarak takip edilmekte olan bu davalar, Aslan'ın yaptığı haberler nedeniyle susturulmak ve cezalandırılmak amacıyla yargı tacizine maruz bırakıldığı endişesini doğurmaktadır.
- 58- Bu bağlamda P24, Mahkemenizin dikkatini İsmayilova v. Azerbaycan (no. 2) kararına çekmek istemektedir.³⁹ Azerbaycan'daki yolsuzluğu ortaya çıkartan haberlerinin

ardından çok sayıda tehdit alan araştırmacı gazeteci İsmayilova'nın farklı suçlamalar isnat edilerek açılan soruşturma kapsamında tutuklanması, Azerbaycan'da Hükümeti eleştirenlere, sivil toplum aktivistlerine ve insan hakları savunucularına yönelik soruşturmanın ve ceza kanunlarının kötü kullanımıyla verilen keyfi gözaltı ve tutuklama kararlarına dair örüntünün bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple AİHM, gazeteci İsmayilova'nın hakkında açılan davanın ve verilen tutuklama kararının ardından İsmayilova'yı yaptığı haberler nedeniyle susturma ve cezalandırma siyasi saikinin olduğunu vurgulamaktadır.

- 59- İşbu karardaki siyasi saiklerin mevcut davaya da sirayet etmesi halinde, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalenin meşru bir amacı olduğu söylenemeyecektir.

Müdahalenin demokratik toplumda gerekliliği ve orantılılığı

- 60- Gazeteci Mehmet Aslan'ın yaptığı haberler sebebiyle tutuklanması, yargılanması ve hapis cezasıyla cezalandırılmasının istenmesi, Aslan'ın ifade ve basın özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil etmektedir.
- 61- İddianamede, Aslan'ın 18 Haziran 2021 ile 17 Şubat 2024 tarihleri arasında yaptığı haberlerden 41 tanesi seçilmiş ve bu seçilen haberlerde sıklıkla Abdullah Öcalan'dan ve tecritten bahsetmesi ve bu haberleri "örgüte müzahir yayın" olduğu iddia edilen Mezopotamya Haber Ajansı'nda yapmış olması, örgüt üyesi olma suçu için karine sayılmıştır.
- 62- Öncelikle, yukarıda da belirtildiği üzere, TCK'nin 314. maddesinde düzenlenen suçun oluşabilmesi için gereken şartların gerçekleştiği iddianamede gösterilmemiştir. Aslan, ifadesinde iki yıl içerisinde 501 haber yaptığını ancak bu 41 haberin özellikle seçildiğini belirtmiştir. Söz konusu haberlerin ağırlıkla Kürt meselesi, Abdullah Öcalan'a yönelik avukat ve aile görüş yasağı, bu konuda Avrupa Konseyi İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT) ve Anayasa Mahkemesi gibi kurumlara yapılan başvurular, CPT'nin yayımladığı raporlar ile yurt dışında yaşayan bakan ve hukukçuların, Öcalan'ın avukatlarının yaptığı açıklamalar üzerine olduğu görülmüştür.
- 63- Bu bağlamda dikkate alınan bir nokta, söz konusu haberin ya da eleştirinin daha önce başka kişiler tarafından dile getirilip getirilmediği ve kamuoyu tarafından bilinip bilinmediğidir. AİHM, daha önce başka bir gazetede ya da gazetelerde yayımlanmış ve gazetelerin/gazetecilerin cezalandırıldığına dair bir veri bulunmayan bir haber nedeniyle⁴⁰ ya da 1998 yılında TBMM araştırma raporunda geçen ve daha sonra başka haberlere, kitaplara, raporlara konu olan isimlere yer verilen bir kitap nedeniyle⁴¹ başvurucuların yaptırımıyla karşılaşmasını eleştirmiştir. AİHM'ye göre, kamu görevlileri tarafından meydana getirilen hak ihlalleri kamuoyu tarafından önceden biliniyor ise, bu ihlallerin

³⁷ benzer yönde bkz. Radio Twist A.Ş. v. Slovakya, para. 63.

³⁸ <https://expressioninterrupted.com/tr/raporlar.php>

³⁹ Khadija Ismayilova v. Azerbaycan (no. 2), B. No: 30778/15, 27.02.2020.

⁴⁰ Sürek v. Türkiye (no. 2), Büyük Daire, para. 40 ve Falakoğlu ve Saygılı v. Türkiye, para. 25.

⁴¹ Fatih Taş v. Türkiye, para. 39.

tekrar gündeme getirilmesinde yine kamuoyunun bilgi alma hakkı kapsamında meşru bir çıkar mevcuttur.

- 64- Bu raporların, haber ve açıklamaların başta Avrupa Konseyi ve CPT'nin kendi internet siteleri dahil olmak üzere ana akım diğer basın organlarında, gazetelerde, televizyonlarda ve internet sitelerinde yayımlandığı görülmektedir. Üstelik bu raporlara Hükümet temsilcileri tarafından da cevap verilmiş, bu rapor ve açıklamalar aralarında gazetecilerin ve milletvekillerinin de olduğu çok sayıda kişi tarafından defalarca dile getirilmiş, gerek haber sitelerinde, gerek televizyon programlarında gerek sosyal medyada oldukça tartışılmış ve kamuoyu gündemine taşınmıştır. Bu konuda bir haber yapmak, bir gazeteci olarak Aslan'ın görev ve sorumluluğudur. Gerçek, güncel ve kamu yararı taşıyan bu haberin kamuoyu tarafından bilinmesinde meşru bir çıkar olduğu tartışmasızdır.
- 65- İddianamede yalnızca haber başlıklarına yer verildiği, haber içeriklerinde geçen ifadeler yer verilmediği için bu yönden somut bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Ancak haberin içeriğinde kullanılan ifadeler, eleştirel ve hoşla gitmeyen ifadeler olsa da yukarıda yer verilen yerleşik AİHM içtihadı uyarınca, nefrete ve şiddete teşvik etmediği ve nefret söylemi içermediği için eleştiri amacıyla yapılan düşünceler açıklamaları kapsamında kalmaktadır ve dolayısıyla, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında korunmaktadır.
- 66- Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta da, soruşturmanın başladığı tarih ile Aslan'ın gözaltına alınıp tutuklandığı ve hakkında hapis cezası istemiyle dava açıldığı tarih arasında geçen süredir. Aslan hakkındaki soruşturma 2022 yılında başlatılmış, ağırlıklı olarak 2023 yılından alınmak üzere 18 Haziran 2021'den 17 Şubat 2024'e kadar yapılan 41 haber gerekçe gösterilerek 23 Nisan 2024 tarihinde gözaltı, 26 Nisan 2024 tarihinde ise tutuklama kararı verilmiştir. İddianame ise 8 Mayıs 2024 tarihinde hazırlanmıştır. Öncelikle, daha önce belirtildiği gibi, bu haberler başka internet sitelerinde, gazetelerde ve televizyon kanallarında da yayımlanan tartışılan haberlerdir ve hala internette mevcuttur. Aslan'ın halihazırda internette ulaşılabilir haberler nedeniyle bir soruşturma kapsamında gözaltına alınıp tutuklanması arasında yaklaşık 3 yıl bulunmaktadır. Şayet bu haberler nedeniyle başvurunun gerçekten örgüt üyesi olduğu kesin olsaydı, soruşturma ivedilikle yürütülmeli, dava açılmalı ve ceza verilmeliydi. Ancak Aslan için aradan geçen süreye bakıldığında, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalenin acil bir toplumsal ihtiyaç karşıladığı ve demokratik bir toplumda gerekli olduğu söylenemez.⁴²
- 67- Bu noktada, müdahalenin orantılı olup olmadığına da bakılması gerekmektedir. AİHM'nin özellikle daha yakın tarihli kararlarına göre, ifade ve basın özgürlüğünü kullanan kişilerin kovuşturma ve özgürlükten yoksun bırakma gibi ceza tehdidi altında

olması, devlet organlarının faaliyetleri ve tutumları hakkında araştırma yapmak ve yorumda bulunmak isteyen diğer bütün kişiler üzerinde kendi kendini sansürleme ortamı oluşturmakta ve caydırıcılık etkisi yaratmaktadır. AİHM, yazdıkları yazı ve kitaplar nedeniyle bir yıldan uzun süre tutuklu kalan gazeteciler Nedim Şener ve Ahmet Şık'ın başvurusunda, özellikle halkın bir kesimi veya devlet tarafından hassas olarak kabul edilen bir konuda yapılacak bazı muhtemel çalışmalar için ceza kovuşturması tehdidi altında olmasını, yani mahkûm olma ve cezalandırılma ihtimalinin varlığının devam etmesini dikkate almıştır. Böyle bir durumda, ilgilinin söz konusu cezalandırıcı yasal düzenlemenin doğrudan etkisi altında kaldığını ve dolayısıyla mağdur olduğunu söylemiştir.⁴³

- 68- AİHM'ye göre Türkiye'de yerel mahkemeler ve Yargıtay, dava konusu edilen yazıların, haberlerin, sloganların, pankartların içeriğine ve bağlamına bakılmadan, şiddete ya da silahlı direnişe teşvik edip etmediğini veya nefret söylemi içerip içermediğini incelemeyen ve yeterli gerekçeler sunmadan ceza davası başlatmakta ve ceza vermektedir. Mahkeme, başvurunun yılbaşı dileği ya da sportif bir başarıyı kutlama gibi önemsiz mesajlar içeren ve Türkiye hukukunda terörist olarak kabul edilen bir örgüt ve temsilcileri tarafından yapılan açıklamalara yer veren her yayının, asıl içeriğine bakılmaksızın, sistematik olarak soruşturulduğunu kaydetmiştir.⁴⁴
- 69- Ali Gürbüz kararında açıkça şiddet çağrısı ya da nefret söylemi içermediği sürece, yalnızca Türk hukukuna göre terörist kabul edilen terör örgütü yöneticileri ve üyeleri tarafından yapılan açıklamalara yer verdikleri için sonunda beraat etseler dahi, haklarında açılan çok sayıda davayla ve uzun yıllar boyunca ceza tehdidi altında yaşamalarının oto-sansüre ve bir çeşit tacize neden olacağını, böylece kamusal tartışmaların yürütülmesi üzerinde caydırıcı bir etki doğuracağını söyleyen AİHM, bu davalarda TMK ya da TCK'nin içerik ve bağlam bakımından hiçbir inceleme yapılmadan otomatik olarak kullanılmasını ifade özgürlüğüne aykırı bulmuştur.⁴⁵
- 70- Mahkeme'ye göre ilgili yasa maddelerinin otomatik olarak uygulanması, ifade ve gösteri özgürlüğü ve kamusal tartışma konusunda caydırıcı bir etki yaratmıştır. Mahkeme'ye göre, en sonunda tamamıyla beraat edilmiş olsa bile, yargılamaların çok uzun zamana yayılması ve bu süre zarfında kaçınılmaz olarak cezalandırılma korkusu, kişiler üzerinde baskı ve oto-sansüre yol açmıştır. Bu durum, yalnızca başvuru üzerinde değil, başvuru gibi Anayasal haklarını kullanmak isteyen herkes üzerinde caydırıcı bir etki yaratmaktadır.
- 71- Ayrıca, başvurunun Anayasal haklarını kullanması nedeniyle örgüt üyeliği gibi ağır bir suçla suçlanması ve ceza davası sonunda verilmesi muhtemel cezanın ağırlığı da

43 Nedim Şener v. Türkiye, B. No: 38270/11, 08.07.2014 ve Altuğ Taner Akçam v. Türkiye, B. No: 27520/07, 25.10.2011, para. 70-75.

44 Ali Gürbüz v. Türkiye, B. No: 52497/08, 12.03.2019, para. 74.

45 Ali Gürbüz v. Türkiye, para. 75-76.

42 benzer yönde Can Dündar ve Erdem Gül başvurusu, Sırrı Süreyya Önder başvurusu, Selahattin Demirtaş v. Türkiye (no. 2) kararı.

bu müdahalenin orantısızlığını göstermektedir. Bu bağlamda, soruşturmaların sayısı, yargılamaların süresi ve verilecek kararların etkisi dikkate alındığında bu durum bir tür taciz olarak kabul edilmektedir.⁴⁶

72- Ali Gürbüz v. Türkiye kararında yapılan bu tespitler, Aslan'ın dosyası için de geçerlidir. Aslan, makul şüphe içermeyen, ilgili ve yeterli gerekçeler içermeyen delillerle ve kanunilik şartını taşımayan bir kanun maddesi ile tutuklanmıştır. Her ne kadar dava örgüt üyeliği suçlamasıyla açılrsa da, örgüt propagandası yapma suçundan ek savunma istemiştir. Yukarıda yer verilen değerlendirmeler, "örgüt propagandası" suçu için de geçerlidir ve bu suçlamalar altında verilecek bir hapis cezasının demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olacağı söylenemez.

Sonuç ve Değerlendirme

73- Yukarıda anılan görüşler ve AİHM kararları ışığında P24, Mehmet Aslan hakkında açılan bu davanın ve yaptığı haber nedeniyle yargı tacizine maruz kaldığı düşünülen Aslan'a ifade ve basın özgürlüğünü kullanması sebebiyle verilebilecek hapis cezasının, Anayasa ve AİHS'de güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğü ile bu hak ve özgürlüklerin siyasi saiklerle sınırlandırılması yasağını ihlal edebileceği görüşündedir. Mahkemeye başka herhangi bir şekilde yardımcı olmaya hazırız.

Saygılarımızla,
Avukat Benan MOLU
20.12.2024

⁴⁶ Ali Gürbüz v. Türkiye, para. 77-78.